

MATUSKA MÁRTON

Ez történt velünk Szenttamáson

Szenttamáson 1944 végén, 1945 elején kivégeztek 541 ártatlan magyar embert. A közigazgatásilag hozzá tartozó Nádalján 48-at, Turján pedig további 11-et. A második világháború során a község területéről besorozott honvédek közül elesett 119, a híres-hírhedett Petőfi brigádban 19. A kivégzésekkel egy időben magyarok százait úzték el a helyséből. A tömegmészárlást követő hónapok, évek folyamán kétes bizonyító eljárások következményeként tucatszám végeztek ki és nyomorítottak meg még sokakat. Elsősorban magyarokat és németeket. A szenttamási magyarok embervesztesége vetekszik a

egy interjúban azt is elmondta, hogy amit ő regénynek mondott és írt erről a tragédiánkról, az igaz történet. Aki azonban nem csupán Giont és műveit ismerte, hanem Jókait és műveit is, az tudta, hogy a mi Nándorunk ugyanazt tette a második világháború végén lezajlott szenttamási vérengzéssel, mint amit Jókai tett a negyvennyolcas szabadságharc idején lezajlottal.

A két írónak akadt egy névtelen követője, aki nem regényt, hanem krónikát írt Szenttamás 1944 végén, 1945 elején zajló történelméről. Pintér József a községi bíróságon hivatalnokként dolgozott évtizedeken át. Nem a falu szülötte, csupán oda nősült. Nagyon odafigyelt beszélő társaira, akik az agyonhallgatott eseményekről ezt-azt megemlítettek előtte. Amikor pedig ő lett a történelmi VMDK szenttamási körzeti elnöke, s ilyen minőségben maga is végigszenvedte azt a belső vitát, amely a politikai szervezet csúcsvezetősége előtt arról folyt 1990 elején, hogy szabad-e nyilvánosan szólni az addig hétpecsétetes titokként kezelt vérengzésről, s végül a szervezet úgy döntött, hogy nem csupán szabad, hanem, ha talpra akarunk

csúrogi, zsablyai és mozsori magyarokéval, de erről még ma sem tud a széles nyilvánosság.

Ki ismeri ennek a bácskai községnek a történetéből ezeket az adatokat? Egyáltalán tudta-e valaki, hogy a délvidéki magyarirtás során az egyik legsúlyosabb veszteség a szenttamási magyarokat érte? Volt egy neves írónk, aki első kézből, nagyanyjától értesült a vérengzés mértékéről és kegyetlenségéről. Gion Nándor volt az. Aki elég alaposan ismeri műveit és életútját, az ugyancsak csodálkozhatott, hogyan lehetett belőle az Újvidéki Rádió magyar szerkesztőségének főszerkesztője, az Újvidéki Színház igazgatója, annak ellenére, hogy nem csupán tájékozódott a háború végi szenttamási eseményekről, hanem jórészt meg is írta, amit tudott. Sőt, élete végén

állni, ha meg akarunk maradni, akkor e kérdés megnyitása feltételül áll nem csupán a délvidéki, hanem az egyetemes magyarság előtt, akkor Pintér József elkezdte módszeresen gyűjteni a szenttamási adatokat. Munkája eredményeként állt össze napjainkra a hitelesnek tekinthető gyászkrónika, amely – a Jókaitól vett – Szennyes diadal munkacímen befejezés előtt áll. Már csak a szerkesztési munka van hátra, és pénzt kell találni a kiadására.

Pintér kéziratából az itt közreadott részt választotta az Aracs szerkesztősége közlésre, hogy a nyilvánosság számára jelezze, hamarosan elkészül Szenttamás elhallgatott történetének ez a meghatározó kiegészítése.

Matuska Márton, a Szennyes diadal szerkesztője